

NIEUWE REGELS VOOR BRONBEMALINGEN

De Waterwet en de Omgevingsvergunning hebben de regels rondom bronbemalingen veranderd. Per 1 januari 2011 treedt het Besluit lozen buiten inrichtingen in werking. In nauw overleg met waterschappen en branches werkt SIKB aan een kwaliteitsrichtlijn voor bronbemalingen. Wat betekent dat voor als bemaler, adviseur of opdrachtgever?

Deze brochure beschrijft welke regelgeving van toepassing is op bronbemalingen. Er zijn regels over het onttrekken van grondwater en over het lozen van het onttrokken grondwater op oppervlaktewater, de riolering of de bodem.

Daarnaast kunnen ook voor andere aspecten van bronbemalingen regels gelden, zoals de saneringsregeling van de Wet bodembescherming als er verontreinigd grondwater wordt onttrokken, of de ARBO-regelgeving. Deze aspecten worden niet behandeld.

1. Wanneer gelden wettelijke verplichtingen?

Aan het onttrekken van grondwater worden door de overheid vrijwel altijd eisen gesteld. Elk waterschap heeft in zijn keur (een verordening van het waterschap) regels opgenomen over grondwateronttrekkingen. Inhoudelijk variëren de regels per waterschap.

Ook voor het lozen van het onttrokken grondwater gelden altijd regels. Het maakt niet uit of u loost op het oppervlaktewater, op de riolering of in de bodem.

De regels over lozen worden wel eenvoudiger. Het Rijk is bezig om de regels over lozen samen te brengen in algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) voor bepaalde doelgroepen. Zo staan alle regels voor lozingen binnen inrichtingen¹ al in het Activiteitenbesluit. Voor lozingen in de openbare ruimte (dus niet bij inrichtingen, woningen of agrarische bedrijven) zal begin 2011 het Besluit lozen buiten inrichtingen in werking treden.

2. Wat zijn die verplichtingen?

Melding, watervergunning of ontheffing?

Voor het onttrekken van grote hoeveelheden grondwater heeft u meestal een watervergunning nodig. Om hier zeker van te zijn, dient u de keur van het waterschap te raadplegen. In iedere keur staat een vergunningplicht voor grondwateronttrekkingen. Het is verboden om zonder watervergunning meer dan een bepaalde hoeveelheid grondwater te onttrekken. Bronbemalingen tot een bepaalde omvang (bijvoorbeeld tot 15.000 m³/maand of tot 200.000 m³ in totaal) zijn niet vergunningplichtig, maar moeten alleen gemeld worden. De grens tussen de vergunningplicht en de meldplicht varieert per waterschap.

Voor het lozen van het onttrokken grondwater is een melding, een watervergunning of een ontheffing vereist.

Lozingen die plaatsvinden binnen inrichtingen (zoals bronbemalingen bij de bestaande bedrijven en kantoren) moeten gemeld worden. Daarvoor is geen vergunning of ontheffing vereist.

De regels over lozingen in de openbare ruimte (inclusief bronbemalingen bij nieuwbouw van bedrijven en woningen) gaan eind 2010 veranderen. Tot die tijd is bij lozingen vanuit de openbare ruimte in oppervlaktewater een watervergunning nodig, en voor lozingen vanuit de openbare ruimte op de riolering een ontheffing van de gemeente. Vanaf 1 januari 2011 geldt voor deze lozingen alleen nog een meldingsplicht.

¹ Inrichtingen zijn, kort gezegd, bedrijven, kantoren en dergelijke.

Overzicht verplichtingen bij lozingen²

Lozing		Verplichting	Regelgeving
Bouwputbemaling bij bestaande inrichtingen	Lozing op oppervlaktewater en op riolering	Melding	Activiteitenbesluit
Bouwputbemaling bij bestaande woningen	Lozing op oppervlaktewater en op riolering	Geen melding of vergunning	Besluit lozing afvalwater huishoudens
Bouwputbemaling in de openbare ruimte; Sleufbemaling (tot 1/1/2011)	Lozing op oppervlaktewater	Watervergunning	Waterwet
	Lozing op de riolering	Ontheffing	Wet milieubeheer
Bouwputbemaling in de openbare ruimte; Sleufbemaling (vanaf 1/1/2011)	Lozing op oppervlaktewater en op riolering	Melding	Besluit lozen buiten inrichtingen

Termijnen

De termijn voor de melding van een grondwateronttrekking is vaak niet vastgelegd in de keur. De melding moet in ieder geval voor de start van de onttrekking zijn gedaan. Bij de melding moet onder andere worden aangegeven wat het doel is van de onttrekking, waar de onttrekking plaatsvindt en wat de diepteligging, diameter en lengte van de filters zijn.

De melding voor het lozen bij bronneringen moet 8 weken voor de start van de lozing worden gedaan. Daarbij moet worden vermeld wat het tijdstip van aanvang, de verwachte duur en het maximale debiet van het lozen is en wat de samenstelling van het bronneringswater is, als die afwijkt van de in het gebied voorkomende grondwaterkwaliteit.

De melding kan veelal digitaal worden gedaan via de Activiteitenbesluit Internet Module (<http://aim.vrom.nl>) of het Omgevingsloket Online.

De procedure voor de watervergunning duurt circa 8 weken.

De procedure voor een ontheffing van de gemeente voor het lozen op de riolering kan tot 6 maanden in beslag nemen.

Voorschriften

De voorschriften voor het onttrekken van grondwater staan in de watervergunning of, als de onttrekking meldingsplichtig is, in de keur van het waterschap. In de keur zijn bijvoorbeeld voorschriften te vinden over de maximale waterstandsverlaging.

Bij iedere onttrekking moet de hoeveelheid onttrokken grondwater per kwartaal gemeten worden met een nauwkeurigheid van 95 %. Het waterschap kan bij kortdurende bronbemalingen bepalen dat de meetfrequentie hoger is, bijvoorbeeld maandelijks. De gemeten hoeveelheden moeten binnen een maand na beëindiging van de onttrekking of jaarlijks voor 31 januari aan het waterschap worden gerapporteerd.

² Er gelden aparte regels voor lozingen bij landbouwbedrijven. In de loop van 2001 zullen deze regels gelijk worden aan de regels voor inrichtingen die nu in het Activiteitenbesluit staan.

Voorbeeld: regels in de keur van een waterschap

1. Geen vergunning is vereist voor het onttrekken van grondwater uitsluitend voor bronbemaling, grondwatersanering of bodemsanering, indien de hoeveelheid te onttrekken grondwater minder bedraagt dan 15.000 m³ per maand en 50 m³ per uur en de onttrekking niet langer duurt dan 6 maanden, met in achtname van de voorschriften in het derde lid.
2. ...
3. Voor de vrijstellingen van het eerste en het tweede lid geldt dat:
 - a. het grondwater wordt onttrokken uit uitsluitend het freatische grondwater en/of het eerste watervoerend pakket.
 - b. de freatische grondwaterstand en de stijghoogte in het eerste watervoerende pakket niet verder worden verlaagd dan maximaal 0,5 meter onder het ontgravingsniveau.

De voorschriften voor het lozen van bronneringswater verschillen per doelgroep. Voor lozingen bij bestaande woningen geldt alleen een zorgplicht. Voor lozingen vanuit inrichtingen zijn in het Activiteitenbesluit onder andere maximale emissiegrenswaarden opgenomen voor het gehalte zwevende stof. Dit is de maximale concentratie van zwevende stof in het te lozen water, die op geen enkel moment mag worden overschreden. Het Activiteitenbesluit stelt daarnaast eisen aan het minimale zuurstofgehalte. Ook mag geen visuele verontreiniging van het oppervlaktewater optreden. Voor andere stoffen in het bronneringswater geldt de zorgplicht. De regels van het Besluit lozen buiten inrichtingen zullen waarschijnlijk gelijk zijn aan de regels van het Activiteitenbesluit.

U mag zelf bepalen op welke manier u aan deze algemene regels voldoet. Er zijn verschillende technieken beschikbaar om het gehalte zwevende stof te reduceren of het zuurstofgehalte te verhogen.

Zorgplicht en maatwerkvoorschriften

De zorgplicht houdt in dat degene die weet of had moeten weten dat door een lozing nadelige gevolgen voor het milieu optreden, die gevolgen zo veel mogelijk moet voorkomen of beperken. Als de lozer bijvoorbeeld weet dat bronneringswater hoge concentraties olie of PAK bevat als gevolg van een bodemverontreiniging, dan mag hij het water niet lozen zonder maatregelen te nemen om de verontreiniging tot een acceptabel niveau te verminderen. Het is aan te raden om in dergelijke gevallen te overleggen met het waterschap (bij lozen op oppervlaktewater) of de gemeente (bij lozen op de riolering). Het waterschap en de gemeente kunnen, ter uitwerking van de zorgplicht, maatwerkvoorschriften stellen. Dat zijn individuele voorschriften waarin bijvoorbeeld emissiegrenswaarden zijn gesteld voor bepaalde stoffen in het bronneringswater.

3. Bij wie moet u zijn?

Waterschap is meestal bevoegd

Sinds de inwerkingtreding van de Waterwet vallen bronneringen onder de bevoegdheid van het waterschap.

Meldingen voor het onttrekken van grondwater moeten dan ook bij het waterschap worden gedaan. De provincie is ook bevoegd voor een aantal grondwateronttrekkingen, maar bronbemalingen behoren daar niet toe.

Wanneer is de provincie bevoegd?

Tot eind 2009 was de provincie bevoegd voor alle grondwateronttrekkingen en infiltraties. De Waterwet heeft deze bevoegdheid grotendeels overgeheveld naar de waterschappen. Er zijn nog maar een paar grondwateronttrekkingen en infiltraties die wel onder de bevoegdheid van de provincie vallen:

1. onttrekkingen en infiltraties van meer dan 150.000 m³/jaar ten behoeve van industriële doeleinden;
2. onttrekkingen en infiltraties voor de openbare drinkwatervoorziening;
3. bodemenergiesystemen (warmte-koude-opslag).

Bronbemalingen vallen hier niet onder, ook niet als ze binnen een bedrijf worden uitgevoerd. Onder industriële onttrekkingen vallen alleen onttrekkingen van grondwater ten behoeve van het productieproces.

Ook voor lozingen op oppervlaktewater is het waterschap meestal bevoegd. Alleen als u op een rijkswater wilt lozen, moet u bij Rijkswaterstaat zijn. Rijkswateren zijn de grote rivieren en de belangrijkste kanalen. Voor lozingen op de riolering is de gemeente bevoegd.

Waar vraagt u een watervergunning of ontheffing aan?

De gemeente is het centrale overheidsloket. Een watervergunning voor het onttrekken van grondwater of het lozen op oppervlaktewater, of een ontheffing voor het lozen op de riolering, kan daarom worden aangevraagd bij de gemeente. De gemeente handelt zelf de aanvraag voor een ontheffing af. De aanvraag voor een watervergunning wordt doorgestuurd naar het waterschap, of de provincie of Rijkswaterstaat als die bevoegd zijn voor de watervergunning. Als u wilt, kunt u de watervergunning echter ook rechtstreeks bij het waterschap aanvragen.

Met de komst van het Omgevingsloket Online (www.omgevingsloket.nl) kan de watervergunning digitaal worden aangevraagd.

4. Wie is verantwoordelijk?

Bij bronneringen zijn verschillende partijen betrokken: de opdrachtgever, adviseurs, de hoofdaannemer, de bemaler en het bevoegd gezag (meestal het waterschap).

De regels gelden in ieder geval voor degene die feitelijk grondwater onttrekt en loost. Dat is meestal de bemaler. De hoofdaannemer en de opdrachtgever zijn volgens de wet echter eveneens verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de bemaling. Het bevoegd gezag kan optreden tegen iedereen die het in zijn macht heeft om een overtreding te beëindigen, dat is in het algemeen ook de hoofdaannemer of de opdrachtgever.

Het waterschap oefent toezicht uit op bemalingen en lozingen op regionale oppervlaktewateren. Het waterschap gaat daarbij onder andere na of de vereiste meldingen zijn gedaan, of eventuele vergunningen zijn verkregen en of aan de voorschriften voor het onttrekken en het lozen wordt voldaan. Die voorschriften gaan bijvoorbeeld over de debietmeting en over kwaliteitseisen voor stoffen in het te lozen water.

5. Kwaliteitsborging

Opstellen richtlijnen

In nauw overleg met waterschappen en branches werkt SIKB aan praktijkgerichte kwaliteitsrichtlijnen voor bronbemalingen. Het betreft:

- een richtlijn voor het opstellen van een bemalingsadvies, gericht op de adviseur
- een richtlijn voor het bemalen (de uitvoering), gericht op de bemaler
- een richtlijn voor het beoordelen van een vergunningaanvraag of melding, alsmede het houden van toezicht, gericht op het bevoegd gezag

De ontwerp-versies van deze documenten worden in 2010 gepubliceerd op www.SIKB.nl.

Platform tijdelijke grondwaterstandsverlagingen

Om kennis en ervaringen uit te wisselen en de praktijkgerichte aanpak van problemen bij bronbemalingen te bevorderen is het Platform tijdelijke grondwaterstandsverlagingen opgericht. Deelnemers zijn overheden, bemalers, adviseurs en opdrachtgevers. Het platform komt gemiddeld vier keer per jaar bijeen. Meer informatie: stuur een mail naar info@SIKB.nl.

